

HIND 5 SENTI

Õpilastele

NR 20

1. APRILL

1936

Ülestõusmine ja elu

Jeesus ütles temale: *Mina olen ülestõusmine ja elu; kes minusse usub, see peab elama, ehk ta küll sureb!* Joh. 11, 25.

Jalutasin kord vanal kalmistul. Oli lõpmata kaunis kevadehommik. Ühelt vanalt madalaks vajunud haualt tõtsin risti põikpuu tüki. Huvitatud tundmatu mälestusest, tahtsin surnu nime leida sellelt. Aga puusse lõigatud sammaldanud tähehaavust võisin midagi muud veerida kui unustatud haura all maetu nime. Sääli olid säilinud viletsad tähed sellest kustumatust, igavesest tõest, mida Jeesus kord ütelnud: „Mina olen ülestõusmine ja elu!“

Otsisin vana langenud lehtede risu alt veel teist tükki lagunenud ristist, et seda mälestuseks kaasa võtta. Sääli kuivanud lehtedes siblides vabastasin tarkavat rohtu ja ühe õrna, varsti pungast puhkeva kannikese õie.

Põlvitasin hauale, käes vana kõdunenud ristitükk igavese elu pühima saladusega ja silmi ees elav pilt selle püha jutluse tarvis, mida need kustunud ristitähed südamesse sosistasid.

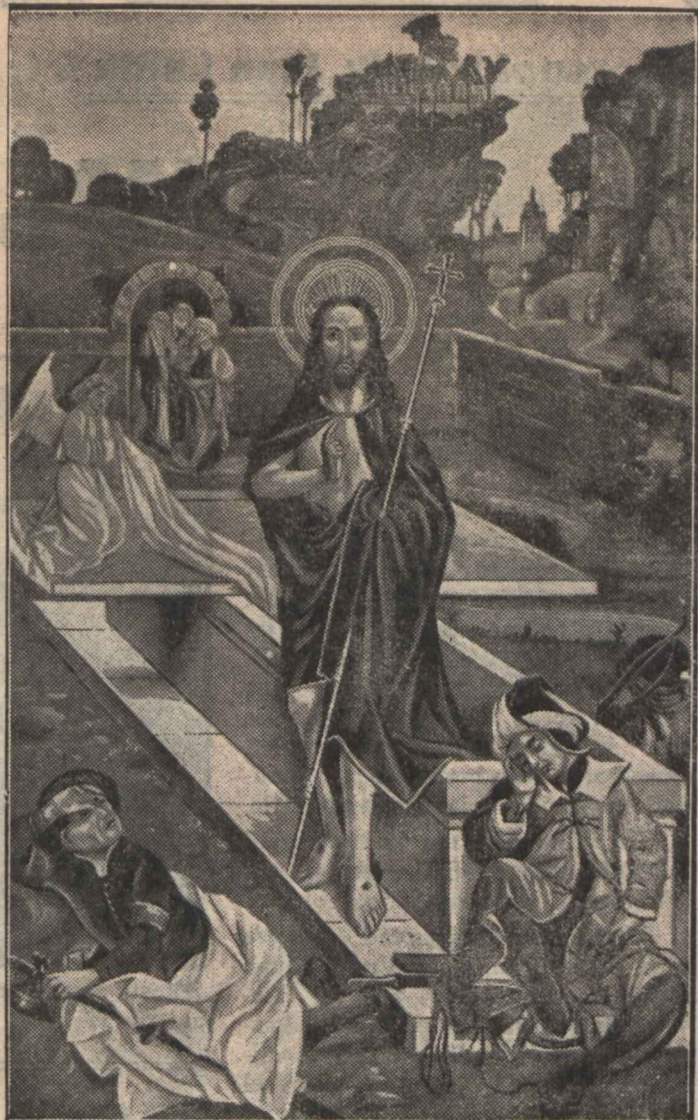
Kui suur on selle jutluse mõju just haulal. Ja veel niisugusel haulal, mis ammu madalaks tallatud.

Senikaua kui meie hinges on nooruse kevad, ei saa me sellest jutlusest veel õieti arugi. Nii lihtne, nii endastmõistetavana paistab meile kevade võiduelu. See nagu kannaks meid läbi mureorgude ja üle kannatuse küngaste. Meie elame, sellepärast, et oleme täis nooruse võimakat kevadjoovastust. Kui avaneksid meie ees ka eluraskuste tundmatud kaljulõhed ja kuristikud, siis usume, et noorus ja kevad kannavad meid kõigist ohtudest üle.

Aga kui tihti pannakse just kevades hõiskavat noorust ka kaduvuse ja surma pimedate varjude ette. Siis, kui neil ei ole midagi päälle noorusvaimustuse ja päikesepaiste, mida nad armastasid. Eks see kõik saa ju kord vanaduse väsimuseks ja sügise uduks, kus kevadest unistada veel nii viletsad võimalused on jäänud.

Ometi igal uuel kevadel tahetakse kord noorte ja vanade südamesse lasta tungida igavese elukevade püha sära, mis mitte üksi — uut vaimustust eluks meile ei anna, vaid veel enam hinge ühe sügava õndsuse tundega täidab. See sünnib ülestõusmise pühade võidukuulutuses.

Mida tahaksimegi enam kui teada seda, et sääli all hauas ei ole mitte meie kevade ilu lõpetatud. Nagu kannike, sügisel surmale suikunud, uuel kevadel tohib uues õielilus õilmitseda, uskudes päikese ja mulla eluäratavat väge, nõnda ka mina, uskudes oma ülestõusnud Õnnistegija võidusaladust, mille läbi Ta ka mind kord kaduvusekütkeist uuele elule äratab.

ÜLESTÕUSMINE. Vana altarimaal.

Ja siis sel hommikul oleme vististi kõik õnnelikud, et juba oma nooruse kevademaal uskusime seda igavest tõde oma Issandast, et Tema on tõesti Ülestõusmine ja Elu.

Harri Haamer.

Reet Leek

V.

Helisevad kellad

Täna helisevad kellad üle uinuva linna,
üle majade hallide, vanade,
üle valgete, suurte, uhkete;
helisevad kellad kõigile, laulvad kooris,
hüplevad helid rändavad, ning tumedalt vaibuvad
kusagil agulis räpases tagahoovis.

Täna helisevad kellad üle õhtuste tänavate,
üle sirendavate elektritulede,
üle tunglevate rõõmsate inimeste.
Taevast kaks tähte langes hämarale väljule.
Inimlaps, sul süda täis rõõme —
sulle helisevad kellad.

Täna helisevad kellad üle uinuva linna,
üle õhtupalvete vaiksete,
üle hällilaulude hellade,
vana emakene, sääli kaugel tagametsade,
isakene sömerliivas, all hallide kalmude.
— Helin südame kuidagi valus-rõõmsaks tegi.

Noorsookirjanik Jaan Lattik

ELUTULI

Eeltuleval suvel korraldatakse Berliinis Olümpiamänge. Sinna tullakse kokku kõigist maailma nurkadest. Suured ja väikesed rahvad tahavad sääl näidata oma oskust ja võimeid. Lähevad ka meie inimesed ja katsuvad oma jõudu välja panna eesti lipu all.

Mängud algavad sellega, et kiirjooksjad toovad Ateena linnast elava tule mänguplatsile, sellest vanast tulepesast, kus muistsel ajal peeti esimesi võistlusi. Kanda niikaugelt põlevaid tunglaid — ega see pole kerge ülesanne. Aga selle eest ka tasutakse. Tead, et oled elus kord olnud tuletooja tuhandele mängijaile ja päältvaatajaile.

Kui mina lähaksin vaatama neid kuulsaid mänge, siis avaldaksin tulekandjaile suurimat poolehoidu.

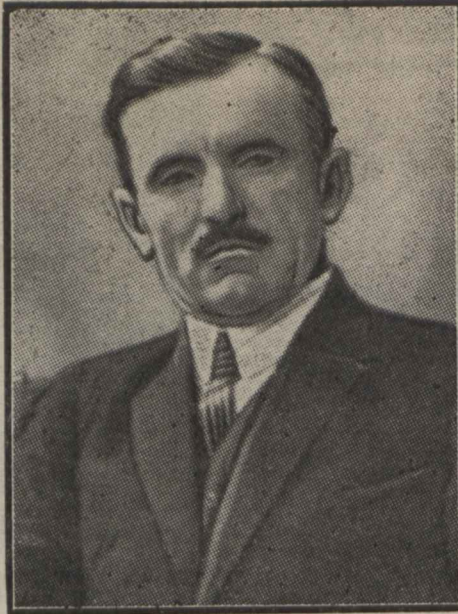
Meie noored lahkuvad õige pea juba jälle koolimajast. Varsti jõuab lõpule mehine koolitööpäev. Päevad lähevad järjest pikemaks, kasvavad nagu lapsedki välja oma väikesest olekust. Kes püsib siis veel kooliruumes. — Algavad Olümpiamängud. Kes peab neid karjas, kes aitab isa ja ema kodus. Linna-lapsedki valguvad suveks maale laiali, kui oleks linn neile korraga jäänud võõraks ja külmaks. Nagu pakitseb südames midagi, keegi kutsub ja meelitab. Kes see aga on? Eks ikka vist kevad ja suvi, siis ees päike, ees mets ja nurm. Need vanad meelitajad, kes ikka on lapsi vedelnud.

Kuidas on aga lugu tulega?

Koolimaja on ju muistne eesti tulepesa. Sinna tahtsid meie ammu väsinud vanemad nii hääl meelel pääseda, sinna vahtisid nende silmad, et kui ise ei saa, siis olgu koolitee vaba vähemalt lastele ja lastelastele. Kas on kõigil noortel kaasas koju minnes natuke elutuld? Peidetud kooliraamatute ja vihkude vahele, asetatud tühja leivakotti on samuti ka küljealuse kotti, kust öled välja puistati. On tuld olemas elavates noortes mänglevates silmades? Ega elutuli ei põleta läbi kuuetaskuid, niisama hästi ei tee ta ka silmadele ja südamele liiga, kui teda sääl leidub.

Kuigi töö oli raske ja küsimusi palju, mis jäid mõnikord vastamata, siiski oli sääl ka elurõõmu ja oli õnne. Oli sõpru palju, kellega

sõlmiti esimesi suusõnalisi lepinguid margikorjamises, väikeste as-

jakeste vahetamises ja üksteise abistamiseks.

Värdi kiri

Luulest, munapäevadest ja härdast südamest.

Kõrgesti sündinud onuke!

Olen avastanud tõe, et meie kaks — sina, onuke, ja mina, oleme kutsutud ja äravalitud kõikide saatusenöökide kiuste kõrgete ideede kandjaks, sest meie omame vaimu. Kõik harilik on meie jaoks labane. Sellepärast otsustasingi sulle pühadekirja kirjutada otsitud luulevormis ja kaunis riimiseoses. Lihtkiri on proosa, aga salmides kõneleb lüürika ja esteetika.

Nii algangi kõnelust koolielust südantliigutavais salmides:

*Küll ootsin ma aprilli,
et teha ninaprilli.*

*See läks mul imehästi,
Sest petsin osavasti.*

*Sest sai siis klassis nalja,
Et mõtlin mina välja*

See loo selgest kullast,

Mis leiti metsast mullast.

Nüüd enne semestri lõppu

Tutvustan Sul oma sõpru:

Aadu, Eedi, Antsu, Sassi,

Nad istvad keset klassi.

Säälsamas Käki-Liide,

Kes kannab patsis siide.

Ka sügavamaid vagusid aeti koolis pika talve jooksul tulevases sõprusest ja kogunisti tulevases tööpõllust, mida üks kui teine endale lubas valida.

Ent kõigest sellest koolielust ja olust on järele jäänud siiski elutuld. Muidu ei oleks mõtet olla noor ja olla õnnelik...

Elutuli ongi esimene sõprus, mis elas koolimüüride ja seinte vahel. See tuli on koolipäevade mälestus, mida üks põlv teisele edasi annab ja räägib.

Elutuli on igatsus, mis noori kannab ilmsi ja unenägudes üle esimestest muredest ja tuulepuhanguist. Elutuli on esimene käepigistus, mida tehakse ja kingitakse koolist koju jõudes isale ja emale, nende hoole ja vaeva eest, et aitäh, kodused, olite ikka päris vahvad, et oma tüki läbi tegite ja koolilast kogu talve meeles pidasite.

Mängud algavad. Meie lapsed võtavad neist osa. Nad pilluvad igale poole tulesädemeid, toovad rõõmu ja lärmi koju. Eesti taevast ja eesti päike silitavad nende pääd. Ja meie, vanad inimesed, õnnistame ja armastame neid.

Jaan Lattik.

Päält näha tema vaga,

Kuid mis teeb seljataga?

Mees istub ahju ligi,

Kel otsaes on higi,

Ei ahju ligidusest,

Vaid tüki lugemisest.

Üks „laitske“ on meil Leili,

Kel eesmärk — koolipreili.

Ja Uigu-Endlal — lust!

On sõnad vigurist.

Kui kell lõob seinal viis,

Hopp! tõuseb Juta siis.

Ta õpib testi sõnu,

Saab viiel plussi manu.

Ja „fuchsist“, kas sa näe,

Sai äkki Rannamäe.

Ta esimeste liigist

Ning mõistab hästi inglisi.

Mis teeb siis väike Vilma,

Tont, Saamo, Albert, Ilma?

Nad istvad vagusasti

ja naervad magusasti.

Need sõbrad üles märgi,

Mis tutvustas Sul Värdi,

Sest nendega mul veel

on „asja“ kooliteel.

Luule on mind ikka hingepõhjana liigutanud. Mu oma laul teeb mind koguni pehmeks. Pisarsilmil lõpetan ja soovin rõõmsaid pühi ja rohkesti siiru-viirulisi mune!

Häid pühi!

Värdi.

PLAHVATUS KLASSIS

Ärevust oli kogu klass täis, kui meie loodusloo õpetaja teatas, et täna saate huvitavat katset näha — katset naatriumiga. Ta lisas veel hoiatavalt juure, et mõnikord võib see katse ka õnnetust tekitada, nagu see tal juba ükskord on juhtunud.

Muidugi oli õpilastel kohe tarvis teada lähemaid üksikasju sellest õnnetusest, millest õpetaja ka katse ettevalmistamisel jutustas.

Toodi kõik vajalised asjad lauale, — katseklaase ja muid instrumente, ning siis algas katse. Poisid muudkui, et lisatagu aga rohkem naatriumi. Õpetaja sellega ei nõustunud, et võib tekkida paukgaas! Kes sellest küsis, muudkui pandagu aga rohkem naatriumi — saab nalja!

Katset tehti edasi ja süüdati mingi gaasiline aine, mis voolas peenikesest torust. Toru pääl see põles sinaka leegina, aga säääl äkki — karkrauh! Plahvatus! Katseklaasid purunesid klirisedes, vett oli kogu laud täis — ja õpilased karjusid läbiseigi: „Ähh, minu nina eest lendas üks tükk mööda, vist pudeli kael!“ — „Karla, vaata, kas mu pää on alles!“ — „No, oli tore!“

Õpetaja oli kohkunud ja küsis, et ega viimati mõnele õnnetust juhtunud — temale põrganud mingi asi vastu sõrmi!

Õnnetust ei olnud kellelegi juhtunud, ainult seletati ärevuses, et

oli see aga pauk, niisuguseid katseid tuleb teinekordki korraldada.

Seati siis ruttu klass korda, puhastati põrand veest ja klaasikildudest, sest kell pidi varsti helisema.

H. Noormägi.

Endel Andok

V.
=

Kergetiib

Esimesed päikesekiired kuldasi üle hommikkastese maa ning puude lehestiku. Kalliskividena särasiid kaste-pisarad rohukörtel. Imeilus oli kogu maailm! Külas paugatasid juba ukсед ning karja aetakse välja. Üle kõige hõiskavad kuldnokad. See on kevadine hommik!

Hommikusest külmast värisedes siutsuvad pääsupojad oma räästaaluses pesakeses. Suurim neist, Kergetiib, rabeleb pesaäärel. Too koht on talle armsaks saanud. Siit võib ta näha, kui kari aetakse välja. Uniselt tammub Karja-Juku punikute ja kirjakute järel. Peremees tirib kuurist atra välja. Muri hau-gub vahvasti kassi pääle, kes, nagu näha, varitseb varblast. Oma kurja haukumise saatel kihutab ta kassi puu otsa.

Kergetiib näeb, kuidas peretütar Leeni toob kanadele aidast kühvliga teri. Kaagutades jooksevad põõsaste all siblinud kanad teri saama, vana tark kukk Kõversaba kõige ees. Nibinal-nabinal nokivad kanad teri aidaesist. Toast tuleb Kusti. Seda poissi Kergetiib tunneb. Ta on näinud, ka, kuidas Kusti kana jala vigaseks viskas, vibu-püssiga varblase surnuks laskis ning Murit peksis. Aga ta on näinud ka, kuidas seesama Kusti kord isa käest peksa sai.

Juba oli päike tõusnud kõrgele. Teised pojad, Siidsaba ja Sinisilm, küünitavad omadki pääd üle pesaääre. Naabri pesastki vahivad välja tibatillukesed pääd. Varsti tulevad koju isa ja ema ning toovad neile ussikesi. Isa oli lubanud neid täna lendama õpetada. Juba lendavadki isa-ema pesa poole, ussikesed noka vahel. Kuid oh õnnetust! Isa oli saanud lennul vigastada ning oli hinge vaakumas. Viimase jõuga oli

JÖEHOBUSE SALAPÄRANE ILME.

Kes võib ütelda, mida see kohmakas lihamägi tunneb? Kas ta unistab, nukrutseb või lihtsalt naudib laiskust?

ta lennanud koju. Nüüd kõssutas ta pesaäärel ning kõneles oma viimaseid sõnu õpetuseks poegadele:

„Mu lapsed!“ algas ta nõrga häälega. „Mu viiest pojakesest olete vaid teie järele jäänud. Järgmist tundi ma enam ei näe! Jätan teiega jumalaga ning annan teile isalikke õpetusi ellu kaasa. Siin maailmas ootab teid palju viletsusi ning hädasid. Noorusunelm on lühike. Ärge tarvitage seda kurjasti igasuguste vallatuste tegemiseks. Mina olen teid siinamaale kasvatanud. Oma hoole ning armastuse olen pühendanud teile. Kuid nüüd peate jääma ema hoole alla. Ema õpetagu teid lendama!“

Nende sõnadega vajus ta pää rinnale ning süda lakkas tuksumast. Ta eluküünal kustus enne, kui abikaas seda arvas. Lõhkemiseni kurb oli pojukeste kui ka ema süda isa surma üle.

„Kauaks minagi enam siia jään, ma ei suuda seda üle elada!“ ohkas ema

Aleks. Viigisalu

V.
=

Mälestus emast

Hulk aastaid tagasi veel kuulsin temalt sõnu, mis hoiatasid mind mu noorel eluteel. Ta muinasjutte kuulata vaid mõnu, neid üha igatsesin kuulda veel.

Kui kaminast tal langes roosapuna, mul rõõmutundeist silmi hoovas nutt. Ei iialgi end tunnud õnnetuna, kus oli ta ja tema muinasjutt.

Ma tüliks tihti talle olin jalus, ei saand ta kurjaks, huulil tekkis naer. Mu eest ta härdalt taevaisa palus, et kaoks mu ümbert ilma kurjus, vaen.

Kui haigus vahel minu sisse pugus ja surmgi küllalt väga ligi näis,

Ta lambivalgel pühakirja luges, ööks otsaks seltsiliseks minu juure jäi.

Kui olin kurb, mu pääd ta imeõrnalt paitas ja trööstisõnu sosistas siis huul. Mind igast hädast ülilahkelt aitas — toaaknaist läbi näitas värsked pungi puul.

Ma märkasin, ta halle juukseid kandis, näos kortsud: rinnal vajund pää. Ta pikaldaselt asja mõnd mul andis — on vananend mu emake nii hää.

Kõik elu oli õnne täis ja hurmav, mu noorus nagu joobnukstegev vein. Oh emake — miks tuli haigus surmav? Sest saati hinges meeletlik lein.

Ta armus, rõõmus: minu elu algus ja mälestuste rikkaim kuldne aeg. Nüüd mõtlen sellele, kui koiduvalgus, ma voodis mõnuledes, helgib toalaes.

Kui algkool on lõpetatud...

Koolitöö lõpp pole enam kaugel. Veel mõned nädalad õppimist, kordamist ja kokkuvõtteid, et mitmeaastast koolitööd hästi viimistella, ja siis on kogu Eestis enam kui 10.000 poissi ja tüdrukut vabad. Vabad, sest nad on lõpetanud kohusliku hariduse — 6-klasise algkooli.

Aga mis mõtlevad siis poisid-tüdrukud ise? Elumuresid tunnevad nad veel vähe, kuid lugenud on nad palju ja soove ning kavatsusi on neil veelgi rohkem. Kuipalju huvitavat on maailmas! Keda poistest ei ole meelitanud merimehe elu, kes ikka rändab merel ja näeb palju, palju võõraid maid, linnu, inimesi? Muidugi ei ole juttu lugedes tunda saanud merimehe vintsutusi merel, sügisel udus, sajus, tormis. Talvel sageli töötä tööline pääle. Ja ainult vähesed leiaksid merimehe teenistust, sest on ju meil vähe merimehi tarvis. Nii lõpevad enamikul merimeheunistused ikkagi sellega, et jäädakse kodumaa pinnale, kus töökaid käsi on tarvis — maal eeskätt põlluharimisel, linnas tööstuses, ärides ja mujalgi. Või kas poisse ei meelita samuti lenduri-, auto-

südamevalus. Oli kätte jõudnud lõuna. Aeg, mil isa neile midagi lõunamaadest oli jutustanud. Nüüd polnud enam isa. Kolm pojakest vaid nukrutsesid pesas, ema oli ära lüüdnud. Kuid mida tundsid need kolm südant?...

Päevade kestel ununes isa surm Kergetiiva meelest enam-vähem. Valus mälestus jäi ta'st siiski järele. Mida ütles aga ema süda? Ei saanud ta seda valulist silmapilku minutikski unustada.

Jõudis kätte rukkilõikus. Nad oskasid juba ammugi lennata. Ühel udusel hommikul istus pääsukesteparv telefonitraadil, pidades nõu, millal reisile minna. Nende seas olid ka meie pääsukesed oma emaga. Lõpuks otsustati täna õhtul alustada lendu. Raske südamega asusid nad teele.

„Pääsukesed lähevad!“ hüüdsid lapsed. Oli kurb lahkumistund. Pääsukesed olid juba kolm ööd-päeva lennanud, nii mõnedki olid neist surma saanud. Küll kulli küüntes, küll muidu. Jõuti tormitseva mere kaldale. Oli pime ning õudne öö. Ei hoolinud sellest aga vahvad pääsukesed. Edasi, edasi! Tuhandeid oli voog juba neelnud. Meie pääsukesed oma emaga lendasid parve lõpus. Äkki tegi elatanud emake paar tugevat tiivalööki ja langes tormitsevasse merre. Kergetiib ja ta vennad teadsid, et ema päästa on võimatu. Nukra südamega lendasid nad edasi. Nüüd olid nad vaeslapsed. Aga saatuse vastu ei saa kotkadki, veel vähem väikesed pääsukesed. Nad leppisid sellega mis oli.

Teisel kevadel lendas Kergetiib kodumaale ühes teistega. Siin hakkas ta endale hoolega pesa ehitama. Ühel ilusal kevadhommikul ta kohtas noort pääsuneidu. Neiukses viisakas käitumine meeldis Kergetiivale ning ta kutsus teda endaga kaasa... Neiukses oli nõus. Koos hakkasid nad rajama endile mugavat kodu, olles ise noorusest elurõõmsad, täis vallatust. Selle hoole ja vaeva, mis vanemad neid kasvatades näinud, tahtsid nad tasuda oma lastele...

juhi amet ja palju teisigi? Aga üks häda on kõiges — algkoolilõpetaja on veel laps, kes raskemat tööd teha ei suuda.

Ka tüdrukuil on omad igatsused — saada kuulsaks näitlejaks, lauljannaks, tantsitariks. Siin aga on vähe huvist ja meeldivusest, peab ka andi olema. Aga kuidas leida, kellel on andi? Noortel algkoolilõpetajatel pole sugugi kerge määrata, milleks on neil hädad andi. Õpetajad, kes lapsi hästi tunnevad, võivad küll üht ja teist oma õpilaste annete ja huvide kohta ütelda, aga igakord pole see siiski küllalt tabav. Kuid üht võib küll õpetaja päris kindlasti soovitada: kas maksab minna keskkooli või parem muud õppida.

Edasi õppida noorel, kes lõpetab algkooli, on tõesti tarvilik: on ju poiss või tüdruk algkoolist lahkumisel liiga noor ameti õppimiseks. Kellel on õppimishimu ja hää pää ja kellel ka vanemad jõuavad koolitamiskulusid kanda, katsugu keskkooli pääseda, kellel rohkem huvi käelise töö vastu, mingi täienduskooli, või poisid tööstuskooli, tüdrukud aga naiskutekooli käsitööd ja majapidamist õppima. Ja kui poisil tuleb pärastpoole taluperemeheks hakata, siis ootab teda põllutöökool. Eks ikka leidu igale noorelegi oma koht elus!

Kuid selleks, et leida endale õige koht elus, oleks hää, kui edasiõppimise või ameti otsimise kohta nõu küsida kutsenõuandebüroost (Tartus, Kaluri t. 12, juh. dr. Õunap.; Tallinnas dr. Kirschenberg, Vene t. 23). Sääal on juhatajaks vilunud inimene, kes oskab kuulata noorte soove ja neile õiget nõu anda elutee otsimisel.

Joh. Käis.

LÕPETADES

käesoleva aastakäigu „Me oma sulega“ nurga toimetamist on kõigi kaastööliste ees pisukene süütunne — nii vähe oli võimalusi ja ruumi noorte töödele. Rida häid töid ootab — uut aastakäiku.

VENEETSIA ÖÖ. Näide sullejoonistusest; sellelaadiline on ka külmnõel ja offort.

K. Kivimäe

V.

Kodu kevadel

Minu koduke väike,
Valgesse mähit su rind.
Ülal sätendav päike.
Toomingal leelutav lind.

Uss-aian vallatlev tuul.
Mul rõomust sädeleb palg.
Ööbik hüplev kääbuspuul,
Rännakul kevade jalg..

Kevadehten heinamaa,
Läte kaasikun selge,
Ja siin pedak, põllu-raa
Päev meelitavalt helge.

Urvapaju väraval,
Taamal värvitud salu.
Silm lõbutseb säraval,
Pilk sinul — kodutalu.

Aga elu on võitlus! Sellepärast loodame, et kaastöölised-võitlejad paratamatusega lepivad ning suvel oma elamusid vormi valades neid saadavad „Õpilastele“ uue aastakäigu rikastamiseks. Palju tänu! Meie ühine töö ja õppimine oli huvitav. Suvist päikest ja kosumist soovides ning sõbralikult kätt hängates

E. T.

LASTE SOOV. Ema (kohta otsivale teenijale): „Mis põhjusel teid vallandati eelmiselt kohalt?“

Teenija: „Unustasin õhtul lapsed pesemata.“

Lapsed (kooris): „Oi, ema, võta ta meile!“

Wales'i laste

häätahte
päeva

15. a. läkitus 18. mail 1936

Kogu maailma poisid ja tüdrukud, meie, Wales'i poisid ja tüdrukud, tervitame teid üle maa ja mere!

Meie tervitame teid sel häätahte päeval nende uurijate, meresõitjate ja sajandite pioneeride nimel, kes läksid välja tundmatusse ja laiendasid meie teadmiste piire. Nad paljastasid, hoolimata kõigist hädaohtudest ja raskustest ühe mere saladused teise mere saladuste järele, ühe mandri saladused teise mandri saladuste järele, kuna nende kindel otsus oli — kunagi mitte loobuda avastamisest.

Meie tunnustame kõiki neid, kes on vallutanud võimatut olevikus ja minevikus. Kas ei peaks meie nende õilsate vallutajatega ühes

PAAPUA NEEGRITE VÕIDUSÕIT PURJEKANUUEDEL.

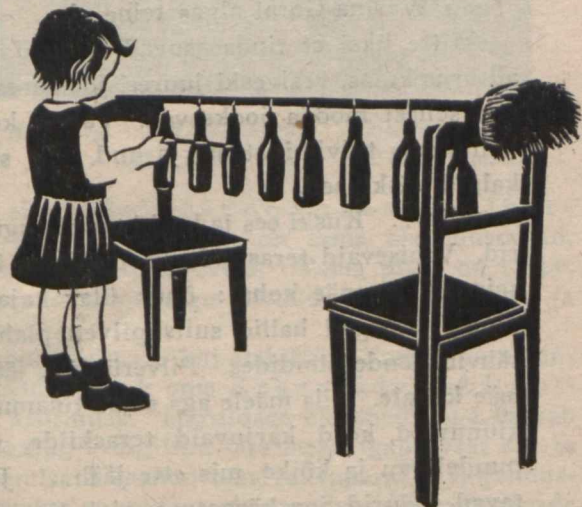
lugu pidama neist kõrgeist vaimudest, kes on püüdnud saavutada rahu kõigi rahvaste vahel? Ja kas meie ei peaks täna uuesti anduma

sellele inimkonna suurimale püüd-musele?.

Oma sõpruse ja julguse läbi võidame selle samuti.

Vesiorel

Tore asi küll see vesiorel. Kahe tooli vahele seljatugedele asetame lati. Selle külge riputame nõõripidi tühjad pudelid ja siis hakkame neid veega täitma. Esimese kallame üsna täis, teise vähem ja kolmanda veel vähem jne. Kui võtame nüüd pulgakese ja lööme iga üksiku pudeli pihta, siis kõlab ilusaim kellademäng. Helisid võib

vee ära- või juurekallamisel kergeti reguleerida. Sel teel toimub oreli „häälestamine“. Soovikorral võib veel teisegi rea pudeleid asetada sinna kahe tooli vahele; siis on rohkem kellasid tarvitamiseks.

Kellel on muusika-andi, võib mängida vesiorelil kõige toredamaid lugusid.

„PÄEVALEHT“

ON ISESEISEV, DEMOKRAATLIK JA ÜLERIILIKULT LEVINUIV AJALEHT

Suurim ning kasulikum kuulutamise leht Eestis. Hinnata kaasandena igal esmaspäeval pilke- ja naljaleht „Kratt“

Meie kirjastusel ilmub

„LASTERÕÕM“

— EESTI POPULAARSEM LASTE AJAKIRI

T. E. K. U.

GRAAFIKATÖÖSTUS

ON TÄIELISIM TÖÖSTUS SEL ALAL EESTIS

TRÜKIKODA
KÕITEKODA
TSINKOGRAAFIA
LITOGRAAFIA
OFFSET-TRUKK

Hinnad kõigile
vastuvõetavad

Tellimiste täitmine
kiire

SUURIMAD NING TÄIELISIMAD RAAMATU-
JA KIRJUTUSMATERJALIDE KAUPLUSED,
KIRJANDUSE- JA PABERILAOD EESTIS

TALLINNA EESTI KIRJASTUS-ÜHISUS

TALLINN - EESTI. PIKK TÄN. 2. OMA TELEFONI KESKJAAM 428-83

Sellega lõpetab õppur-sõdur oma sõjalood. Võitlused Valga- ja Võrumaal pidid ruumipuudusel välja jääma. Et „Ühe õppur-sõduri sõjatee“ ilmub ka eriraamatuna, siis saate seda kooliraamatukogust lugeda.

Wašina-Gora.

Petserist edasi, mil seljataha jäävad kloostri hõbesäärilised kirikukuplid, algavad mäeseljandikud vahelduvate orgudega.

Siin-sääil looklevad metsasalud kõrgendikke mööda, all aga mustendavad jõesängid. Teed on siin hädised, ohtlikud ja põikleavad küngaste ning metsade vahelt.

Veel edasi — tõuseb vaatepiirile uhkeldav, osalt metsaga kaetud, teistest üleulatav kõrgustik, mille kohal pilvedki sageli peatuksid, see on Wašina-Gora.

Vaikivana ja võimukana valendas Wašina-Gora, nagu hoiaks ta aastatuhandete saladust. Vaevalt keegi ronis ta tippu. Ent sääil — 1919. a. talvel, kevade lävel hallid kujud, nagu ööst, asusid mäe jalale, tõusid selle harjule, kaevsid endile auke ja ehitasid külgi mööda varjatud koopaid.

Need polnud üksiklased, kes põgenevad inimeste keskelt mägede kõrgustele, uuristama endale asulaid, et üleulatuvas kõrguses uut kloostrit asutada.

Ei, siia ei saanud elu eest põgenejaid ega tagaotsitavaid, vaid sõdurid, igal käes laskevalmis püss, papahha tõmmatud kõrvadele, silmad hiilimas igat kahtlast kogu...

Ja Wašina-Goral algas teine elu.

Mitte üksi et tipus asuvad sõdurid, neid näeb ka all orus külas, vesiveski juures, jõe ääres ja kaevikuis, mis sellest mööda jooksevad. Vaheti kostab vilet ja laulu, mis tulvil igatsust ja und. Ja samas kajavad kalgid käsklused.

Siis... Kuski ees ja kuski taga haugahtavad kaurid. Vihisevaid teraslinde kaob uilates üle mäe. Neid seisatub ka mäe kohal: õhus ülal kajab kargatuste ragin. Kerged hallid suitsupilved plahvatavad, tuld sähvib nende sündides. Pilverünkad jäävad hõljuma mäe kohale. Alla mäele aga sajab tinamune ning kord kiunuvaid, kord karjuvaid teraskilde, mis löikavad puudelatvu ja kõike, mis ette jääb... Ja mäel konutavad sõdurid, iga kargatuse ajal litsunud pää maa ligi.

Järg on granaatidel. Unnates langeb neid selgest sinitaevast mäele liiva: suitsu-, tolmu- ja liivapilve laineid lööb kõrgele vastu taevast. Granaadiaugud tikivad aukude kõrvale.

Mäe kohale jääbki hall suitsupilv.

Kui šrapnellid ja granaadid on oma töö teinud, on

järg jalgväel. Venelasi tuleb arvukalt" pääle. Ühed ronivad üles eest mäeselga mööda. Nad võetakse vastu halastamatu, monotoonse kuulipilduja terassuu lauuga. Ründajate read hõrenevad. Surnukehi ja haavatuid veereb tagasi alla, neid langeb vastu kive ja puid...

Teine ahelik läheneb küljelt, ronib kõrval tõusvaid mäekünkaid mööda, aina kõrgemale, olgugi et ka tema pääle on pöördunud kuulipildujate ning püsside tuld sülitavad torud.

Kolmas ahelik teeb ringi läbi metsade, et mäekaitajaile pääseda selja taha ja kõiki siitviivaid teid läbi lõigata.

Mäelt heliseb väljatelefoni: „Soomusrong...! Soomusrong..!“ Vastuseks aga surmavaikus. Soomusrong on sõitnud seljataha, jättes dessandi Wašina-Gorale saatuse hoolde.

Meie sõdurid lahkuvad mäe otsast, murravad lahinguga vabaks tee ja tulevad, haavatud ning surnud seljas, raudteele.

Juba seisab siin abivalmis soomusrong. Ta oli vaid veidi hiljaks jäänud.

Wašina-Goral aga kaevuvad venelased.

Nüüd avab sinna tule somusrong oma kahureist. Teda abistama sõidab ka teine ja kolmas...

Wašina-Gorale lajahtuvad jälle granaadid, selle kohal ülal õhus lõhkevad šrapnellid, ja hall suitsupilv tõuseb ning püsib mäe kohal. Auk augu kõrvale, nii otsitakse terasgranaatidega venelasi kaevikuis ja blindaažes.

Järgmisel varahommikul... meie ahelikud lähevad pääle, varjates end mäeküngaste vahel ja noore männi-

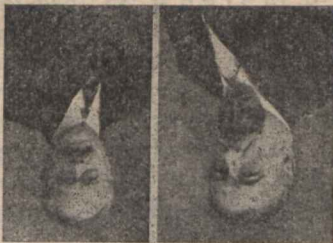
ANDERSENI KIRJAMARGID TAANIS.

Hiljuti lasti Taanis välja uued postmargid Hans Christian Anderseni, maailmakuulsa. Taani noorsookirjaniku esim. kunstmuinasjutude köite 100 a. ilmumise mälestuseks (1835—1935). — Esim. margil on A. muinasjutude tege- lasi — näkineid, teisel — Anderseni portree.

Siiski, eestlased on mõlemal aladel olnud Ingu- pidamistatavat viljakad. **ARSTITEADUS.** Kuulsaim eesti arstiteadlane on prof. Ludvig P u n s e p p (1875), kes spetsialiseerunud on närvihaiguste alale. Tema maailmakujus põhjendab närvihaiguste kirurgilise ravi meetodi leitudamisel, samuti ta paljudel õnnestunud pääajunoperatsioonidel. Tema teadusliste tööde arv ulatub 150-ni, tema teadusliste tööde arv ulatub 150-ni, tema teadusliste tööde arv ulatub 150-ni.

meie väikearvulise arsti- ja loodussteadlaskonna juures ei saa liiaks palju olla.

Kui neist vanadest ja rahvusvahelisest teadusist Eesti puhul kõnelda, siis peab pöörduma ainult selle produktiivse osa märkimisele, mis arstiteaduse ja loodussteaduste arendamisel eesti õpetlaste poolt liisaks on antud. Uurimistulemuste suurus on sõltuv teadusmõtte olemasolevate ainete võimaluste lähedusest ja andekate jõudude hulgast. Viimaseid

A. Paldrock, L. Paussepp.

Arsti- ja loodussteadus.

Arsti- ja loodussteadus. Kui neist vanadest ja rahvusvahelisest teadusist Eesti puhul kõnelda, siis peab pöörduma ainult selle produktiivse osa märkimisele, mis arstiteaduse ja loodussteaduste arendamisel eesti õpetlaste poolt liisaks on antud. Uurimistulemuste suurus on sõltuv teadusmõtte olemasolevate ainete võimaluste lähedusest ja andekate jõudude hulgast. Viimaseid

üldkogus, kuhu kuuluvad kõik R.-kohtu liikmed, arvult 14.

Väikeste asjade jaoks on asutatud igasse linna ja rahvarikkamasse alevisse ja o s k o n n a k o h t u d, kus üksik kohtunik asju arutab. Tema otsusele võivad kohtuskäijad kaevata kohtu II astmele — r i n g k o n n a k o h t u l e, kus sama asja arutavad siis korruga kolm kohtunikku. Kui ka nende otsus ei rahulda, võib kaevata Riigikohtule.

Tähtsamate asjade jaoks on I astme ringkonna-kohtud, arvult neli üle maa. Nende otsuste päle võib kaevata K o h t u k o j a l e, mis asub Tallinnas, selle otsuse päle jällegi Riigikohtule.

Kohtu võimkonda kuuluvad veel n o t a r i d, kelle ülesanne on valvata, et lepingud oleksid seadusepärased ja õieti maksustatud.

Meil on olemas veel h o o l e k a n d e- ehk v a e s l a s t e k o h t u d. Nende hooleks on üles kirjutada surnud kodaniku varandus ja määrata varandusele hooldaja ning vaeslastele eestkostja.

Kohtute väline ilme on meil 1935. a. kevadest muutunud seeläbi, et kohtunikud ja vandeadvokaadid üld-

kohtuis kannavad vormiriietust talaari ja päakatte näol.

Eestlane on protsessija rahvas, kulutades asjatult kohtuskäimiseks palju aega ja raha sääli, kus oleks võimalik olnud asja korraldada kokkuleppe teel. Kasu saavad sellest päemiselt advokaadid.

sevad arstid, korraldab nende kutselalalise tegevuse tarvi- **ARSTITEADUS.** Kuulsaim eesti arstiteadlane on prof. Ludvig P u n s e p p (1875), kes spetsialiseerunud on närvihaiguste alale. Tema maailmakujus põhjendab närvihaiguste kirurgilise ravi meetodi leitudamisel, samuti ta paljudel õnnestunud pääajunoperatsioonidel. Tema teadusliste tööde arv ulatub 150-ni, tema teadusliste tööde arv ulatub 150-ni, tema teadusliste tööde arv ulatub 150-ni.

meie väikearvulise arsti- ja loodussteadlaskonna juures ei saa liiaks palju olla.

Kui neist vanadest ja rahvusvahelisest teadusist Eesti puhul kõnelda, siis peab pöörduma ainult selle produktiivse osa märkimisele, mis arstiteaduse ja loodussteaduste arendamisel eesti õpetlaste poolt liisaks on antud. Uurimistulemuste suurus on sõltuv teadusmõtte olemasolevate ainete võimaluste lähedusest ja andekate jõudude hulgast. Viimaseid

üldkogus, kuhu kuuluvad kõik R.-kohtu liikmed, arvult 14.

Väikeste asjade jaoks on asutatud igasse linna ja rahvarikkamasse alevisse ja o s k o n n a k o h t u d, kus üksik kohtunik asju arutab. Tema otsusele võivad kohtuskäijad kaevata kohtu II astmele — r i n g k o n n a k o h t u l e, kus sama asja arutavad siis korruga kolm kohtunikku. Kui ka nende otsus ei rahulda, võib kaevata Riigikohtule.

Tähtsamate asjade jaoks on I astme ringkonna-kohtud, arvult neli üle maa. Nende otsuste päle võib kaevata K o h t u k o j a l e, mis asub Tallinnas, selle otsuse päle jällegi Riigikohtule.

Kohtu võimkonda kuuluvad veel n o t a r i d, kelle ülesanne on valvata, et lepingud oleksid seadusepärased ja õieti maksustatud.

Meil on olemas veel h o o l e k a n d e- ehk v a e s l a s t e k o h t u d. Nende hooleks on üles kirjutada surnud kodaniku varandus ja määrata varandusele hooldaja ning vaeslastele eestkostja.

Kohtute väline ilme on meil 1935. a. kevadest muutunud seeläbi, et kohtunikud ja vandeadvokaadid üld-

kohtuis kannavad vormiriietust talaari ja päakatte näol.

Eestlane on protsessija rahvas, kulutades asjatult kohtuskäimiseks palju aega ja raha sääli, kus oleks võimalik olnud asja korraldada kokkuleppe teel. Kasu saavad sellest päemiselt advokaadid.

Aug. Kitzberg, H. Raudsepp, Evald Jalak, „Tiibuse Jaak“, „Milli Mallikas“, „Eesav Puuslik“.

hingeelu, siis Richard J a n n o J u h a n P a h l b ä r g i n a ja K o t e r m a n i n a on sama ala edustanud, ent juba rohkema huumoriga. Tema pilge on tabav, leidlikkuses on ta peaaegu virtuoos, tüübid elulised ja kõne rahvalik.

Sama populaarsuse kui Pahlbärk Tartus on omandanud Evald J a l a k oma E e s a v E d v a r d P u u s l i k u g a Tallinnas. Haruldase elulähedusega haarab ta agulielaniku šveigiliku tarkusega igapäevast elu ja on eriti kuulsaks saanud oma rahvapäraste väliendus-

tega, seejuures suurepäraselt parodeerides võõrsõnade tõlgitsust.

Eevalt Viskel'ina oli J. tuntud ammu enne **Puuslikku**, võites endale juba Tallinna realkooli õpilasena vestekirjaniku kuulsuse „Õppur Viskeli kirjadega“.

Trükitööstus ja kirjastused.

Eesti raamat on küll 400-aastane, kuid trükitööstus on ligi 100 aastat noorem. Ühes Tartu ülikooli avamisega 1632. a., pandi ülikooli juures käima ka trükikoda. Paar aastat hiljem, 1634. a., asutati ka Tallinnas

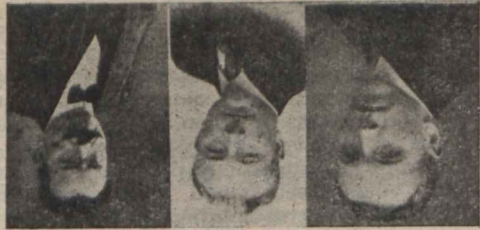
Vimmastel aastatel on Eestis toimunud erikutselise alal tegutsevate isikute koondumine kodadesse. Praegu tegutseb seal 12 koda, neist enamik kahel viimase aastal asutatud. Kõige vanem on Kaubandus-Tööstuskoda, kellel juba taga üle 10-aastane tegevus. Teine vanem koda on Pollutöököda, olles tegutsenud 5 aastat, kuna teised koda on kõik nooremad.

Meil tegutsevad kodasid on kahte liiki: 1) puhtmajanduskodad ja 2) majandus-kutseliste huvide korraldused.

Esimesse kuuluvad: 1) Kaubandus-Tööstus-, 2) Pollutöö-, 3) Kodumajandus-, 4) Majaomanik-, 5) Kalandus- ja 6) Ühistegevuskoda. Teise

Kodad Eestis

Joakim Puhk, J. Hünerson, J. L. Jüris, Kaub.-T.-koja dir. Pollutöökoja dir. Majaoman.-k. dir.

tagavarade hoidmine jne. Teise suurema aktsiapangana tuleb mainida „K. Scheel ja Co“ pank, mis 1925. a. endisest erapangakontorist muudeti suure põhikapitaliga aktsiapangaks. Scheeli pangasuurim tegevusala senini on olnud vahetatu eesti tööstuse ja väliskapitali vahel. Teistest võiks veel nimetada Tartu Panka, Krediidipanka jne.

Th. Käärrik, A. Veiler, J. Sihver, H. Mihkelson, Riigitrk. dir. „Vaba Maa“ dir. „Päevalehe“ dir. „Postim.“ dir.

trükikoda. See on töötanud sääl vahetpidamata 300 aastat, kuni 1921. aastani. See ajalooline trükikoda evis 17. ja 18. sajandil ainsana Eestis eesõiguse eesti raamatute trükkimiseks.

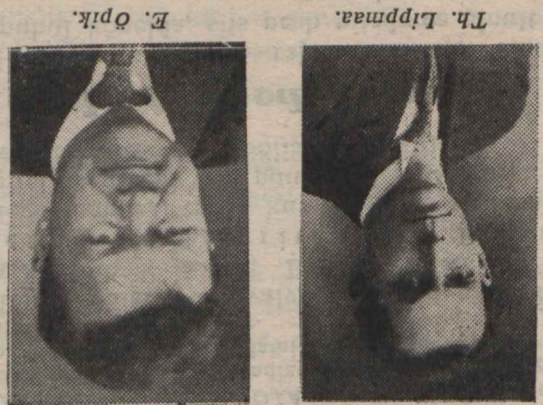
19. sajandi nimekamad trükitoostused on Laakmann, Schnakenburg, Borm, Gressel ja Mattiesen, millest viimane on tänapäevani püsinud ja seisab oma töö hääduselt euroopalisel tasemel.

Esimesed eesti soost trükitoosturid ja kirjastajad olid A. Grenzstein (1882) ja K. A. Hermann (1886) Tartus. Eesti raamatu algusest, 1535. a-st kuni 1917-ni on ilmunud 14.503 raamatut. 1918.—1934-ni aga ter- viga 16.495 raam. See näitab, et 383 aasta jooksul enne iseseisvust on ilmunud ligi 2000 raam. vähem kui iseseisvuse 17 aasta jooksul. Kokku on ilmunud 30.998 raam., mille lehekülgede arv on 2.729.717 lk.

RIIGI TRÜKIKODA Tallinnas on kõigekülgelt varustatud trükitoostus. Pääle riiklike väljaannete („Riigi Teataja“, „Eesti Kool“ j.m.) trükib ta tempel- ja postmarke ning paberraha. Sääl asub ka müntimise töökoda, „rahapada“, kus lüüakse eesti metallraha. Ainukesena Eestis on Riigi trükikodal ka valumasinad

kaalukama astronoomi nime. Järgnevalt peab mainima veel eelmise vanda A. Öpiku, kes oma geoloogiliste uurimustega on pak- kunud lisa sellele teadusale.

LOODUSTEADUSED. Loodusteaduste alal on Kirschenbergi, kirurgi prof. K. Konikuti. Häiguste spetsialisti prof. E. Saaresti, närviarsti nimega arstiteadlasist, tuleb mainida kirgu- ja kõrva- süsihappelümmega. Teisist, paiguti ka rahvusvahelise Paaldröck (1871), kes leinatas pidaalitse arstimise väljaspoolet kodumaad küündivat kuulsust prof. A. mis rõhuvast enamikus käsitava kirurgilise närviravi probleemide. — Naha- ja suguhäiguste arstina omab

E. Öpik.

Th. Lippmaa.

Kaarel Parts, Riigikohtu esim

Richard Rägo, Riigikohtu prokurör

töötada hulk seadusi ja luua uusi sääl, kus nad puu- duvad.

Kõik seadused ilmuvad meil „Riigi Teatajas“, alates 1918. aastast. Seaduse-eelnõud valmistatakse meil ette ministeeriumites, kes need esitab kohtuministeeriumile, kus nad läbi vaadatakse ja esitatakse Riigivanemale. Seni kui Riigikogu — meie seadusandlik kogu — on valitud, paneb Riigivanem seadused maks- ma dekreedid korras.

Meie k o h t u d aitavad samuti kaasa õigusteaduse arengule, sest kohtuotsustega tuleb sageli täita seaduse lünki (tühikuid), mis tekivad seeläbi, et elu jõuab seadusest ette. Seepärast tuleb meil vaadelda veel meie

KOHTUKORRALDUST.

Kõige kõrgem kohus on meil Riigikohtu, mis asub nüüd Tallinnas. Riigikohtu esimeheks on Kaarel Parts (1873), kes hoiab meie riigi Tõe ja Õiguse kaalusid juba Riigikohtu algusest saadik. Riigikohtu prokuröriks on Richard R ä g o (1893).

Riigikohtul on kolm osakonda: tsiviil-, kriminaal- ja administratiiv-osak. Üldküsimused otsustatakse

Eesti maateaduse arenemine algas alles iseseisvuse ajal. Eestivõtjaks olid selles Tartu Ülikool ja E. Kirj. Si juures asutatud Kodu-uurimise toimikond. Nende ühise töö tulemusena asuti kodumaa igakülgsele uurimisele, mille tagajärjel seni on ilmunud rida soliid-seid ja põhjalikke uurimusi linnade ja maakondade üle.

Füüsilise geograafia alal oli teedrajavaks soomlase prof. Granö tegevus Tartu ülikoolis. Tema koolist on pärit meie mateadlaste generatsioon, mille esin-dusisemaiks kujudeks on üldise ja füüsilise matea-duse alal prof. A. Tamme (1894), kes päämi-selt on uurinud kodumaa maapinnaavorme ja inimgeo-graafia alalt Edgar Kant (1902). Eriist mainimist väärtivad ta saavutused linnadegeograafias, mis on saa-nud rahvusvahelise tunnustuse osaliseks. Suurt huvi on ta tunnud ka kodumaa majandusgeograafia vastu.

Majandusadlaste vanemast põlvkonnast väärib mainimist N. Köstner, nooremast Ed. Poom.

Maa- ja majandusadus.

A. Tamme kann.

Edgar Kant.

nesid eesti juristidel alles möödunud sajandi lõpul, kus nad loa said kodumaal töötada advokaatidena.

Nii on välised olud kuni iseseisvuseni takistanud eesti oma õigusteaduse arengut. Samade olude sunnil rakendusid meie juristid eeskätt praktilisele alale ja poliitikale. Eesti riigi rajamisel on päämiselt juristid riigi juhtide seas, nagu Tõnisson, Päts, Poska, Strandman, Teemant, Piip, Rei.

Juristidel oli välja kujunenud kiire ja asjatundlik otsustusvõime, ja nad tõendasid seda, korraldades riigikorda

Ants Piip. Jüri Uluots.

teaduse arengu suuna — kaasa aidanud olukord, et meie esimesed eesti profes-sorid Jüri Uluots (1890) ja Ants Piip (1883) on ise meie riigi iseseisvuse loojad ja poliitika alal tegutsejad.

Siinkohal nimetame veel prof. Maim'i ja nooremaist teadlastest prof. E. Ein'i, A. T. Kliimann'i ja eradotsent N. Kaasik'ut, kes igäüks omal alal õigusteadust on rikastanud.

Õiguse arengule aitab kaasa meie

SEADUSANDLUS,

mille aluseks on meie Põhiseadus. Ükski seadus ei tohi sellega olla vastolus, seep. tuli eesti ajal ümber

teegei Pank tegutses erakapitalidega. seaduseandlikult kindlaksmääratud piirides. Hüpo-Pank, E. Maapank ja Pika laenu Pank. Kaks viimast on loodud riiklikkude summade arvel ja tegutsesvad seaduseandlikult kindlaksmääratud piirides. Hüpo-Pikaajalise laenu alal tegutsesvad Eesti Hüpoteegei asutamine 1925.

Meie pangandussüsteemi kandavamaks osaks on uhispanad, mille tiheda võrguta poleks võimalik olnud meie majanduselu kiire ja igakülgne arene-mine. Uhisestel panku on Eestis praegu 229. Et ühispanangandus meie oludele ja rahva iseloomule vas-tab, tõendab nende tekkimine kõikjal, ja lõpuks veel ühisestelise keskpanga, Eesti Rahvapanga ja ühisestelise keskpanga, Eesti Rahvapanga asutamine 1925.

Tähtsaimad käitised on: põlevkivitööstuses: „Riiklik Põlevkivitööstus“, „Eesti Kiviõli“, A-S. „Türsamäe Põlevkivitööstus“, turbatööstuses: „Ella-maa“ ja „Ullia“ turbatööstused; tsementitööstuses: „Port-Kunda“ A/S. Klaasitööstuses: „Järvakandi klaasivabrikud“ A/S; tekstiilitööstuses: „Narva Ka-levi Manufaktuur“ A/S; „O. Kilgas“ A/S; õlletöön-duses: „Saku õllevabrikud“ A/S.; „A. Le Coq“; puu-tööstuses: „M. Luther“ A/S.

PANK on nagu süda, mille kaudu pääseb loovalt liikuma majanduslik elumahl — raha, kuna see suka-sääres hoituna kasnutult kopitab.

puuvillane riie, kalev, õmblusniit, toolipõhjad, vineer, paber, tseluloos, paberossikestad, pärm, õlu, piiritus, klaas, valgustusgaas, elektrivool, sökolaad.

trükitähtede valamiseks. 1923. a-st juhivad Riigi trüki-koda Th. Käärrik.

„VABA MAA“ TRÜKIKOJAST Tallinnas väljub iga päev rekordiline arv ajalehti ja suure levikuga aja-kirju — 2 kuni 3 ajalehte päevas. Ainult selline ameerikalik töötempo võimaldab öieti, s. o. ratsionaalselt, ära kasutada nii kallihinnalise masina, nagu seda on värvitrüki rotatsioon.

„PÄEVALEHE“ TRÜKIKODA Tallinnas oli 30 aasta eest veel üsna vähenõudlik käitis. Kuid 15 aastaga saavutas ta oma praeguse taseme. „Päevalehel“ on Eestis kõige suurem rotatsioon, mis lehte ja raamatuid trükib; litograafia (kivitrükk), ofsett — moodne mitmevärvitrüki seadeldis j. p. m. Näha ja õppida on siin tõesti väga palju, nii et pole ime, kui kevadeti pole ekskursioonide tulekul ja minekul vahet.

„POSTIMEHE“ TRÜKIKODA. Mis „Päeva-leht“ Tallinnas, seda on „Postimees“ Tartus. Moodne mitmevärvitruki rotatsioon võimaldab trükkida lehes nägu-said värvipilte. On lust vaadata, kuidas roto huugava kiiruga neelab mitme kilomeetri pikkuse paberikanga teise järele kereesse ja annab selle tagasi trükitud ja lahtilõigatud ajalehena.

EESTI KIRJAMEESTE SELTS oli ärkamisaja suurejoonelisem kirjastus. Oma tegevuse kestel on ta välja annud 98 raamatut, nende hulgas 50 kooliraa-matut.

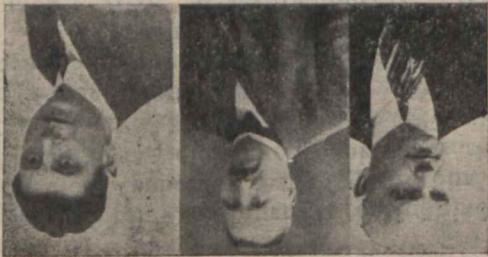
1907. a. asutatud „Eesti Kirjanduse Selts“ sai eelm. töö jätkajaks ja arendajaks. Ta on kirjasta-nud rohkesti eesti vanemat kirjandust, kodu-uurimise alal maakondi kirjeldavaid suuri koguteoseid, rahva-luulet, noorsoo- ja koolikirjandust, kogusummas üle 300 raamatu.

Esti tähtsamad tööstussaadused on: põlevkivi, pressurvas, fosforiit, marmor-kaltsiit, tsement, akna- klaas, lubi, telliskivid, kips, telefonid, tuletikud, liim, kondiitjahu, kummijalanõud, nahad, puuvillane lõng,

Esti tööstussaadused on otstarbekohaste kauba- lepingute kaudu kindlustanud endale suhteliselt avara välisuru. Igatahes ei ole tööstussaaduste osatähtsus meie väljaveosumma üldsummas sugugi enam väike. Eesti tööstuse arenemist iseloomustavad kõige selge- dangu väärtus 57 milj. krooni, 1930. a. aga juba 113 milj. krooni. Pääle 1930. aasta on arenemine olnud pikaldasem, kuid seda enam järjekindl. Tööstus- tesse on investeeritud summamad umbes 300 miljoni krooni. Tööstuste üldarv on 273, ja töölisi on neis umbes 30.000 (vrdl. tabel lk. 110).

tuhtud ainult mõned üksikud liisaks nendele, mis tegut- sevad vene ajast saadik. Iseseisvuse ajal on suurkäi- tisi tekkinud ainult neil aladel, kus kodumaalt on saada tooraineid: põlevkivitööstus; Riikiik- põlevkivitööstus, „Kiviõli“, Türsamae õlitööstus; klaasitööstus (Järvakandi); paberitöös- tus.

Mart Raud, Juri Jaakson, Klaus Scheel,
Kohla dir. E. Panga presid. pankur.

H Männik, H. Evert, A. Kiviste,
„Looduse“ dir. E. K. S. dir. „Noor-Eesti“ dir.

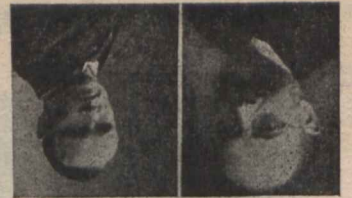
NOOR-EESTI KIRJASTUS tekkis 1904. a. noorte kirjandusliku rühmituse algatusel ja on 30 aasta jook- sul välja arenenud suurkirjastuseks 30.000 kr. ärikapi- taliga. Eesti algupärase kirjanduse väljaandmisel on N.-Eesti etendanud juhtivat osa.

K.-Ü. „**LOODUS**“ (asut. 1920. a.) on poolteise aast- kümne kestel arenenud eesti suurimaks ja moodsai- maks kirjastuseks, mis julges asuda sellise rahvusliku suurürituse väljaandmisele, nagu seda on „Eesti Ent- süklopeedia“. „L.“ on kirjastanud hulga väärtuslikke õpperaamatuid. Koolinoortele on välja antud üle poo- lesaja „Looduse Kuldraamatu“ ja nooremaile „L. Las- teraamat“. Üldse on „L.“ kirjastanud üle 1200 teose.

Tööstus ja pangandus

Esti tööstuse väljaarendamisel on iseseisvuse ajal päämist rõhku pandud sellele, et omatööstuse saadu- sed võimalikult suures ulatuses rahuldaksid siseturu nõudeid. Siseturu piiratus ja tööstuskapitalide vähe- sus on omakorda põhjustanud eesti tööstuslike käi- tiste iseärasuse: väike- ja kesktööstuste suurema are- nemise kuna suuri käitisi iseseisvuse ajal on juure

na-Eestis XIX s. 40-dal aastal, 1930), Juhana Va - Pühajärve sõda 1841, 1927, Talurahva kaarimine Lou- 1924, Eesti ajalugu kõige uuemal ajal, I 1927, II 1928, niisson eesti kodanluse juhina“ 1921, „Vene-Liivi sõda“ 1920, „Linn ja küla Eestis“ 1920, „J. To- sioon Eestis“ 1920, „Saksa okupat- kodumaa ajaloo uurijaks (Teesed: „Saksa okupat- nud tähtsaimaks ja produktiivseimaks kaasaegseks lahing 1700“, Hans Krus (1891), kes on kujune- kirjutas põhjaliku uurimuse: „Narva piiramine ja tuleb mainida dr. phil. Hendrik Sepa (1888), kes mistööd, ja ühtlasi kasvatas uue ajaloolaste põlv. Siin kooli ajaloo teadlasi võimaldada võis süvenevat uur- del võis jätkuda alles iseseisvuse ajal, kui Eesti Üli- Reimani töö jätkamine laiemal ajaloo uurimise ala- graafiad algatasid uue perioodi meie ajaloo uurimises. dus päämiselt kultuurlooga. Tema ajaloolised mono- lase osa eesti ajaloo. Tema ajaloo uurija tegevus piir- võttis esmakordselt eest- 1917), kes vaatluse alla Villem Reiman (1861— ga-Jaani kirikuõpetaja ja selle loojaks on Kol- vimseist aastakümneist, pärit eelmise sajandi meie ajaloo uurimisel on Eesti orientatsioon

V. Reiman, H. Sepp.

Esti ajaloo uurimine on alles võrdlemisi noor, kui mitte arvestada balti ajaloolasi, kes kodumaa ajalugu käsitades pöördku panid ma valitsevale klassile, ja nähteid käsitasid selle seisukohalt.

Eesti ajaloo uurijad.

Tartu ülikooli õppejõud. Selle juures ei ole arvestatud neid majandusteadlasi, kes oma teadmised on rakendanud tegeliku majandusliku teenisuses.

Hans Kruus.

Juhana Vasar.

sar'at (1905), kes enesele tõhusa õpetlase nime on loonud uurimustega: „**Taani püüded Eestimaa taas- vallutamiseks 1411—1422**“, ja „**Suur Liivimaa mõisate tagasivõtmine 1678—1684**.“ (1931). Väärilisena nende kõrvale astub veel Otto Liiv (1905), kes oma uuri- musala on piiranud päämiselt varasema eesti majan- dusajalooga.

Kultuurajaloolasena on tegutsenud kirjanik Fr. Tu- glas, avaldades uurimused: „**Eesti Kirjameeste Selts**“ ja „**Ado Grenzsteini lahkumine**“.

Õigusteadus.

Õigusteaduse, niisama nagu iga teise teaduse, aren- dajaks on igal maal ülikool. Ka eesti ülikool on sel alal rakendanud tööle rea väljapaistvaid juriste.

Enne Eesti iseseisvust on õigusteaduse alal välis- maal töötanud vaid mõni üksik eestlane, nagu näit. prof. Martens rahvusvahelise õiguse alal ja prof. A. Piip mereõiguse alal. Isegi praktilised alad ava-

metsa varjus. Neid toetab raudteelt võimas kahurituli.

Kajab hurraa... Vastavad kuulipildujad seda närvilisemalt. Kajab uuesti hurraa, kuid võimsamalt. Laskmine vaikib. Nüüd on täakide käes järg...

Wašina-Gora on meie. Vaid kaevikuis ja taganemisteil vedeleb venelasi — surnult. Ees, mäe all kostab haavatute oiged ja karjumist. Pool päeva kuuldub hõikeid ja kutseid. Kuid kuna vastase peatuskoht samas ees, ei ole võimalik ülalgi valges väljuda kaevikust. Öhtuks aga hääliitsused iseenesest vaikivad. Külma oli haavatute pääle halastanud...

Nii korduvad päevad. Hall suitsupilv püsib nagu õnnistus Wašina-Gora kohal. Kiunudes ja ulgudes granaadid otsivad sellel inimesi.

See mägi aga valitses nii siit- kui säälpoolset ümbrust, siis mõlemad pooled tahtsid seda oma käes hoida. Iga päev käisid selle pärast võitlused, kusjuures mõnigi kord mägi päeva kestes käis käest kätte.

Sõdurid mäel harjusid alatiste pommituste ja rünnakutega. See oli endastmõistetav ja ette teada päevakava.

Meie polgu mehed, kes asusid mäe kallakul külas, mängisid harilikult kaarte — et mitte kuulda granaadikildude alatist kiunumist ja raksatsusi.

Juhtus, et mängijate laual lõhkes majja sisselõõnud granaat, osa mängijaid surnutes. Surnukehad kasitakse välja, nende kokkulitsutud sõrmede vahelt kisutakse kaardid — ja nende asemele laua taha istuvad edasi mängima uued partnerid...

Kuid saabus ka rahulikke päevi, mil venelased väsisid rünnakuist. Meie sõdurid jahtisid siis jäneseid, keda alatise püssitule pääle vaatamata siin julgelt ringi jooksis. Nahk tõmmati samas maha ja kateljokes keedeti värsket suppi.

Jänese järele joostes üks koolipoiss tuli mäest alla, veski ette... Selle ees seisavad venelased ja vaatavad päält lõbusat jänesejahti. Kas tuksatas neiski kübeke inimest, neist ei ühegi käel tõuse püss nende ette joosnud noore eesti sõduri pääle.

Uuel hommikul tõuseb soe päike. Väljas liival mäe otsas lamaskella on nii avar... vaadata sinetusse, kergeid pilvi ja mõelda kaugeist asjust.

Sääl raksatab üksik kahuripauk, granaat langeb päikese paistel sõdurite sekka... Ja jälle läheb lahti!

Pääle tuleb pataljon venelasi. Jälle tärisevad kuulipildujad ja plaksutavad püssid. Ja rongilt ruttab abi, seljataha venelastele. Segipaisatud vastase ahelikes pidutseb surm. Hallide, norus vangide voor läheneb seljataha.

Mäe kohal seisab suitsupilv, maast lööb üles kõrgeid liivasambaid, vaheti sütib põlema ka taluhooneid, ja heledale varakevadisele taevale helgib kahvatu tulekuma.

Kui lõpuks liin siit edasi kandus, jäid maha vaid sügavad granaadihauad ja liiva alla kaevatud, ristideta sõdurite laibad...

Kooliõpilased Vabadussõjas puhkeajal koos halastajaõdedega.

Linnud, kes kevade puhkedes siia tagasi saabusid, alustasid ja jätkasid sama laulu, mis kuuldus eelmise kevade soojadel vaiksetel öhtudel. (Lõpp.)

E. Tharen

v.

Vabale Eestile

*Kui palju aastaid juba ajamerre vajund,
kui palju kevadeid on mööda lennanud,
kui palju kordi külma talve tajund,
kui mitu korda tormi all sa äganud.*

*Kui mitu korda idas tõusev päike,
on Läänemerre vajunud.
Siin sügiseti tormand äike,
mis all su metsad raskelt õhanud.*

*Siin kevadeti õitsev loodus tärgand
ja suveõil ei keegi rahu rikkunud.
Siin juba ammu eesti rahvas ärgand,
siin esivanemad meil vahvast võidelnud.*

*Siin kanname me kohustusi, kõike,
mis elunõuded ette rajavad.
Siin ükski surma eest ei kõrval' põikle,
kõik kaitsvad vapralt oma isamaad.*

*Ju aastaid tagasi siin võitles eesti sugu,
siis isamaad meil kaitsid pojad vapramad.
Küll tihti tuli ette surmalugu,
kuid ehtasid siiski kojad tugevad.*

*Nüüd oleme me priid, me eesti rahvas,
meil lõpnud riigis vaen ja riid.
Me valmis alati sind kaitsma vahvast',
mis armastus ja vendlus ühes lõid..*

SUURMEESTEST on 99 aastani elanud Tizian, 90 Sophokles ja Michelangelo, 85 Newton, 84 Voltaire ja Franklin, 83 Goethe, 81 Tolstoi, 80 Plato ja Kant, 78 Galilei, 77 Haydn, 75 Garibaldi, 72 Karl Suur, 71 Linné, 68 Gutenberg, 67 Washington, 66 Rousseau, 65 Kolumbus, 63 Luther, 59 Cromwell, 57 Beethoven, 56 Lincoln, 52 Shakespeare ja Napoleon, 39 Pascal, 38 Gustav Adolf, 37 Rafael, 35 Mozart, 33 Aleksander Suur.

IGA mitmekohaline arv, millest maha arvata tema numbrite summa, on jagatav 9-le. Nii näit. arv 152. Numbrite summa: $1+5+2=8$; $152-8=144$; $144:9=16$.

== PASSA ==

Passa ehk pasha (loe: pas-ha, mitte paša) on lihavõttetoit, mis on laenatud venelastelt ja mida meilgi tehakse väga laialt. Passa on väga maitsev ja seda võib igal söögiajal süüa. Nii kõlbab ta hästi hommikul kohvi kõrvale, lõuna ajal magusaks söögiks, pääle lõuna külalistele pakkuda ja õhtul tee kõrvale.

Passa valmistamine on meil lihavõtte ajal niisama moes nagu munade värvimine. Seepärast soovitatakse tütarlastel munade värvimise kõrval katsetada ka passa valmistamisega. Paljude arvates teeb siin ehk raskusi passavormide puudumine. Kuid sellest saab koduste abinõudega kergesti üle. Passavormi puudumisel võetakse tühi lillepott, sõel või mõni muu aukudega anum. Kui juhtub, et ühtegi niisugust anumat käepärast ei ole, siis võtta riidest kott, panna passasegu sinna sisse, kott seada kahe laua vahele, laia kausi kohale nõrguma, päälmise laua pääle kerge vajutis (kivi) ja lasta nõrguda teise päevani.

Nii võime uhkusega pakkuda oma kooliõele või tuttavale oma-tehtud passat.

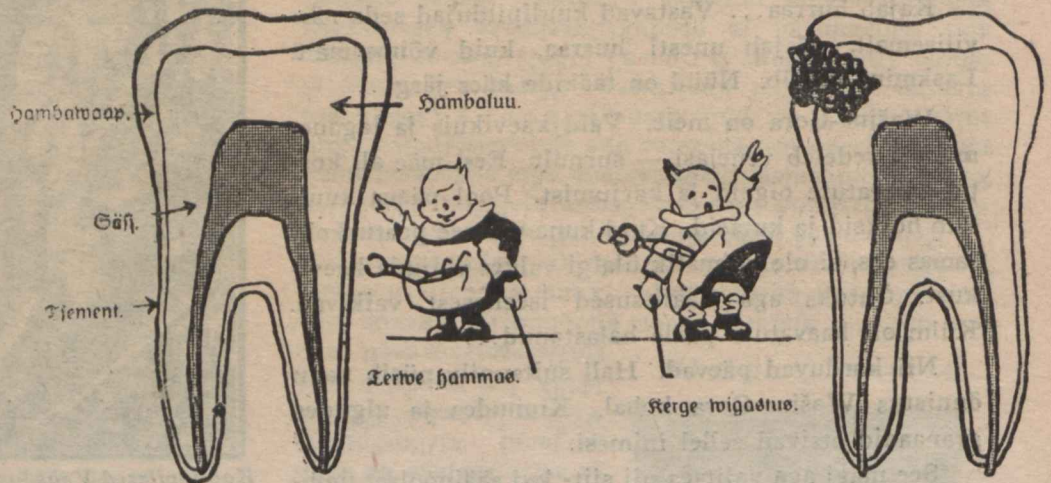
Passa valmistamiseks tuleb võtta: 1 kg kohupiima, 3—4 muna, 100—200 g võid, 1—1½ klaasi suhkrut, 100 g rosinaid, ½ klaasi hapukoort, 1 sidrun, ¼ pakki vaniiliini.

Kohupiim hõõruda puulusikaga läbi jõhvsõela, puusõela või metallisõela ja panna keedukastri. Vahepääl hõõruda vahule munad suhkruga, vaniiliini ja riivitud sidrunikoorega. On sidrunikoore päält riivitud, siis juure pigistada ka sidrunimahla. Nüüd kõik retseptis antud ained segada kastruli kohupiima juure, nagu vahustatud munad suhkruga, pestud rosinaid, hapukoort ja sula või. Kastrul panna pliidiile, segada hoolega segi ja ajada kuumaks. Mitte keeta!

On segu kuum, siis võtta passavorm, lillepott või mõni muu auguga anum, vooderdada seest marle või mõne muu õhukese riidega, panna sinna sisse passasegu ja riidenurgad tõsta üle passa. Pääle seada mõned lõigatud laiema puupilpad ja pilbastele väike kivi vajutiseks. Siis tõsta kõigega kaussi või taldrikule nõrguma. Teisel päeval riidega vormist välja tõsta, püsti taldrikule panna ja lauale asetada. Nõrgumise ajal vett alt ära valada, et alumine osa ei liigneks.

A. Hinnov.

Paranda

Kuidas kaunistada lihavõtte lauda

Lihavõtte või ülestõusmise pühad on ukse ees. Emadel on siis kibe pühade toitade valmistamine. Eks iga pühade aegu ole ju oma traditsioonilised toidud.

Teie mure oleks aidata ema, kus vähegi võimalik, valmistades seega emale rõõmu ning kogudes tulevikuks vajalisi teadmisi.

Suurt abi võivad noored pakkuda, võttes enesele pühadelaua katmise.

Pühadelaud peab olema hoopis pidulikum kui igapäevane laud.

Millega oleks siis kohane lihavõtte lauda ehtida?

Lihavõtted on urvapühad, kuna urvad on sümboliks lõunamaa palmiokstele. Urvad oma toonilt ja lihtsuselt on aga kaunimad laukaunistamisvahendid. Päälegi leidub neid maal igal pool ning linnades on hinnalt kõigile kättesaadavad.

Urvaoksi võime asetada vaasiga lauale (ärge unustage katsetamast, missuguses pikkuses ja milline kogu oks sobib vastavale vaasile kõige paremini!). Pääle vaasi võib aga väikesi urvaoksi asetada taldrikute vahele, nii et sobiksid laua kuju ja üldise kattega.

Urvaokstega vaasi asemele võib asetada ka madal vaas või nõu sinililledega ning urvaoksakeste asemele panna sinililli.

Mune võib lauale anda kas vaagnaga või üksikult.

Kirjud ja ühevärvilised munad mõjuvad hästi vaagnal, eriti klaasvaagnal.

Maalitud munad, mis kujutatud mitmesuguste nägudena, on huvitav asetada lauale üksikult.

Munadele võib valmistada õhukesest papist alused, värvides neid soovikohaselt. Aluste sisse pistetud

munadele võib valmistada isegi paberist mütsikesed. Sarnased munad asetatakse iga lauaviibija taldriku taha või kõrvale, nii kuis meeldivam.

Selliselt kaunistatud laud mõjub väga rõõmsalt ja omapäraselt.

Kuidas külvame lilli

Kes meist ei tahaks näha kodu-aias värviküllaseid ja rõõmsaid lilli? Me kõik soovime neid meeldi. Ja miks peaksime siis jätma need soovid teostamata?! Linnast seemnekauplusest saab seemneid ja külvid võtame juba ise kohe kässile, sest ilusamad suvililled on vaja juba märtsi-, aprillikuus külvata lavasse või tuppa kastidesse. Näiteks: astrid, lõvilõuad, lobeliad, nelgid, levkoid, petuuniad, suvileeklilled jne. Kõogiviljadest tomat ja seller.

Madala savi- või puukastikese (sügavus 8—10 cm) põhjaaukude ja pragude katteks paneme kumerad potitükikesed või kivikillud, et vältida vee äravoolu ummistumist ja ka mulla väljavarisemist säält.

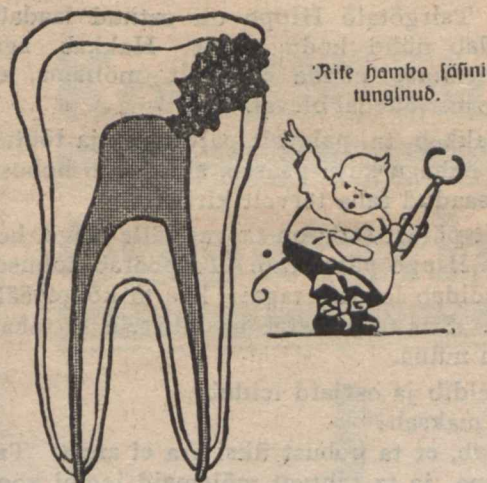
Kasti sõelumise kohedat ja rammusat aiavõlde ääreni täis. Koheduse tõstmiseks segame mullale enne pestud liiva juure. Kasti põhja on soovitatav panna koredat sõelumata mulda, siis on juurtel rohkem õhku.

Lauakesega lükkame mulla kasti ääreni tasaseks.

Külvame seemne. Aga püüame seda teha hoolikalt, et mõnes kohas ei saaks seemned liiga tihedalt ega teisel muld jääks tühjaks.

Vajutame lauakesega mulla tihedaks ja seemned mulla ligi.

õigela ajal!

Rite hamba jäfni tunginud.

Tugeto valu.

Teeme ise

papist munaveeretamise renni

On kombeks, et munapühade ajal koksitakse mune; kelle muna jääb terveks, on võidumees. Selle mängu juures on võit pääasjalikult juhuse asi. On siiski veel huvitavaid munamänge, kus võitu ei määra juhused, vaid mängija tubli-

Sõelume pääle õhukese korra (2—3 korda seemnetera läbimõõdust paksema) mulda või — veel parem — pestud liiva. Õige peened seemned (lobeelia, petuunia) jäta me aga hoopis katmata.

Kastame külvi märjaks. Selleks on vaja hästi peente aukudega kastekannu, muidu uhub vesi seemned mullast välja. Selles mõttes nõuab kastmine suurt ettevaatust!

Kuni taimede tärkamiseni hoiame kasti pimedas ja soojas (15—25° C) kohas. Päält katame ta klaasruudukesega või selle puudumisel puulauakesega.

Kohe tärkamise alates paneme kasti aknalauale hästi valguse kätte, muidu tõusmed venivad.

Kui tõusmetel ruum jääb kitsaks, istutame nad ühekaupa suuremasse kasti ja juba laiemate vahedega. Seda tööd kutsutakse pikkimiseks. Pikkimisel kasutame aukude tegemiseks ja taime juurte kinnivajutamiseks teravaotsalist puupulka.

Enne väljaistutamist tuleb taimi pikkamisi välisõhuga harjutada. Selleks viime soojadel keskpäevadel kastid õue päikese kätte. Alati-sele kohale istutame siis, kui pole enam karta öökülmi (mai lõpul, juuni algul).

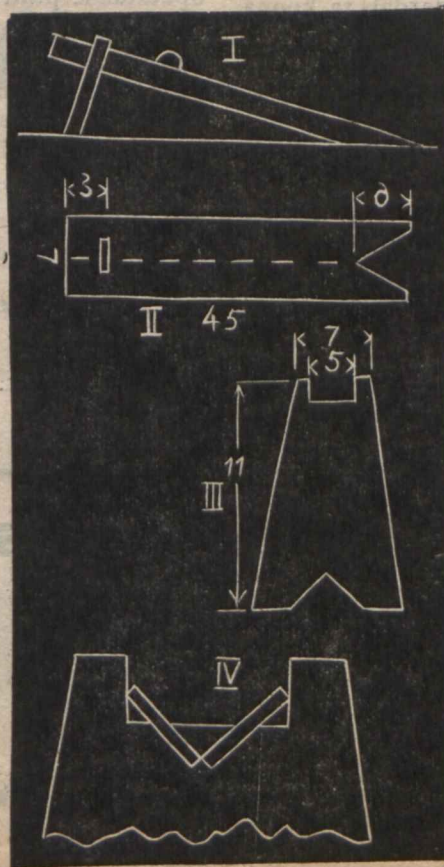
Õitesära tasub töövaeva mitmekordselt.

A. Kõiva.

du: arvestamine olukorraga ja ettenägelikkus.

Sarnase mänguna võiks nimetada muna - veeremängu. Mängijad veeretavad järjekorras mune kaldrenni kaudu. Igaüks püüab veeretada nii, et see puudutaks eelmiste veeretajate muna. Kui õnnestub tabada kellegi muna, siis võtab võitja selle mänguväljalt ja peab „jahti“ oma munaga teiste mängijate pääle edasi, kuni ta muna ei taba. Sel korral jääb muna paigale, kuna järjekordne mängija hakkab püüdma võitu oma munaga jne.

Kaldrennid on linnades müügil. Need on valmistatud puust. Kus neid aga ei ole ja kus puust renni

valmistamine teeb raskusi, sääl võib tarvitada papist renni, mille valmistamine väga lihtne. Valmis munaveeret. renni kujutab joon. 1. Lõigake paksust papist nelinurk, mille pikkus 45 cm ja laius 7 cm. Kesk riba pikuti lõigake papp noaga poolenisti sisse (joonisel nr. 2 murdejoon) nii, et saaks kergesti murda papi pikuti lõigake 6 cm sügavune nurk ja teise otsa, otsast 3 cm kaugusel, risti murdejoonele väljalõige, mille pikkus 3,5 cm ja laius võrdne renni jala paksusele. Siis lõigake välja hästi paksust papist või kolmekordsest vineerist renni jalg (joon. 3). Jala ülemise osa väljalõike sügavus olgu 2 cm.

Nüüd pistke jalg pikliku renni väljalõike sisse, nagu näidatud joon. 4 ja renn ongi valmis tarvitamiseks. Joonisel nr. 4 on näidatud ainult osa rennijalga.

Valel on lühikesed jalad

Peeter oli klassi korralikumaid poisse. Ühel ilusal kevadhommikul aga juhtus see, mida ta kunagi ei unusta.

Peetril tuli sel saatuslikul hommikul sarnane mõte, et läheb õige kooli asemel kalale. See mõte oli kui kiusaja, kes rahu ei anna.

Nagu iseenesest libisesid Peetril raamatute asemel õngenõõrid mappi ja võtnud veel võileiva, kadus ta nii ruttu kui sai.

Teel astus Peeter telefoni kõnepunkti ja palus oma kooliga ühendust. Nüüd moonutas ta oma hääle hoopis võõraks ning jämedaks ja teatas, et tema poeg Peeter ei saavat täna kooli minna, kuna kael olevat haige. Torust kõlas vastusena klassijuhataja hääle: „Kes on õieti telefoni juures?“ Peetrile tundus, nagu vaataks klassijuhataja ise talle otsa ja ärritatult väriseva häälega hüüdis ta kiiresti: „Jah — minu isa!“

„KÖHISID VÕIDU!“

Professori abikaasa: „See oli tõesti hirmus öö. Lapsed köhisid üksteise võidu!“

Professor (hajameelselt): „Ja kes võitis?“

Värdi sõbrale: „Eile pistsin nõela onu tugitooli püsti ja...“

„Ja nüüd ta ei saa enam istuda?“
„Jah, aga ka mina ei saa enam istuda...“

Töötus

Petserlane Tsirgõtalõ Hippo oli ostnud laadalt hobuse ja sõidab nüüd kodu poole. Hakkab aga koledasti müristama, nõnda jubedalt möllama, et Hippo arvab surma lähedal olevat.

Ja nüüd hakkab ta palavalt palvetama ja töötab et kui ta terve nahaga koju pääseb, siis müüb hobuse ära ja annetab saadud raha tervelt kirikule.

Paar minutit pärast seda on taevast jälle selge, hobune rahulik ja Hippo päästetud. Ta pöörab kohuse-truult ümber, sõidab laadale tagasi, kus ta kõigepäält ühe kana ostab. Siis ta jutustab laadalistele, et tahab oma hobuse ära müüa.

Hobune meeldib ja ostjaid leidub.

„Mis ta siis maksab?“

Hippo seletab, et ta hobust üksi ära ei anna. Tal olevat veel kana ja ta tahtvat mõlemaid loomi koos müüa.

„Noh, ja kui kallilt?“

„Hobune mass üte ruubli, a kana mass katsaküm-mend ruublit.“

VEITE!

Siluett-joonis.

Mäger

Tartumaa koolides liigub ringi loomade ja lindude näitus (mäger, rebane, hirm, jänes, merisiga, sookurg, merikotkas, kodukakk). Kindlasti on ta liikunud mujalgi maakondades. Õpilased olid väga huvitatud loomadest ja lindudest, kuid tutvuda võisid nad ainult nende välimusega. Juhtides siinkohal tähelepanu sellele näitusele, jutustame mõne napi sõnaga ühest meie metsade erakust — koopaelanikust mägarast.

Mägar armastab vaikkeid, üksildasi paiku kingulis-leht- ja okaspuumetsis. Tugevate küüniste abil kaevab ta endale koopa, mille juure viivad mitmed käigud. (On julgem!). Talveks vooderdab ta koopa kuivade lehtedega, et oleks mugavam põõnutada. Kui Pakasetaat paugub ja Põhjatuul vilistab, siis ei liiguta mägar teist kõrvagi, kuid pehme ilmaga tuleb ta mõnikord siiski koopast välja keelt kastma. Tema taliuinak ei kesta seega mitte ühe hooga sügisest kevadeni.

Toidu suhtes ei ole ta valija. Tema laual näeme putukaid, vihmusse, konni, madusid, linde, hiiri,

mutte, noori jäneseid, tiguseid. Mõnikord paneb nahka ka temale välimusest tublisti sarnaneva siili. (Sugulased nad siiski ei ole!) Vahelduseks sööb ta ka marju, seeni, juuri. On maias ka õuntele, kuid neid on tal raskem kätte saada. Säremarju ta siiski ei söö (nagu hirmutatakse lapsi), sest kes neid tema kätte annab, ja kallaletungijat temast ei ole.

Mudilasi on mägar perekonnas 3—5. Alul on nad pimedad, umbes 3 nädalat, kuid niipea kui avanevad silmad, hakkavad nad koopast väljas käima. Emaga koos toimuvad küll need esimesed käigud ja koopa suust kaugemale ei ulatu.

Puhtusest peab mägar väga lugu. Ka noorpere õpetatakse puhtust pidama.

Mägar kasvab kuni 75 cm pikaks. Kui arvestame ka saba (ja egas sedagi arvestamata saa jätta), on pikkus 18 cm võrra suurem. Suurt kõrgust ta taga ei aja, 30 cm piisab talle. Sügiseks läheb ta rasva ja kaalub siis kuni 20 kg.

Suurimaks vaenlaseks on talle inimene. See röövib talt naha ja rasva — ning kondid viskab koertele.

R. T.

Välkvoistlus

ja selle võidumehi

RA lõpu puhul kuulutas „Õpilaslaseht“ oma tellimisvastuvõtjate vahel välja välkvoistluse, millest osavõtt kujunes ootamata elavaks. Tellimisi tuli suur hulk, kuigi osa neist ei pääsnud preemiasaajate hulka, sest tellimissumma oli vähem kui 5 krooni. Küllap teinekord!

10 kirjanduslikku eripremiat said järgmised võistlusest osavõtjad: A. Peterson, R. Loo, L. Viks, L. Hansen, K. Jaagund, E. Krigul-

son, J. Nõmme, N. Vapper, J. Päär-
rend, A. Mäesepp.

Võitjaile rõõmsat lugemist pühadeks!

Kevadpühiks

noorsoo-
kirjandust

suures valikus pakub

„POSTIMEHE“ raamatukauplus

TARTU, SUURTURG 16

Koolitöök s korralikke

õppetarbeid

Seks nõudke **ETK värviliste kaantega vihke** (kaanel meie tuntuimate kirjanike pilte), **ETK vesivärve „Vikerkaar“**, **ETK joonistus- ja kirjaplokke**, tinti jne. Need on parimad kaaslased edukal õppetööl.

Koolid, koolikooperatiivid ja õpilased !

Raamatukõitmis-, karbi- ja trükitööd laske teha 1921. aastal asutatud

O.-ü. „VÕIME“

raamatukõitmis-, karbi- ja trükitööstuses Tallinnas, Estonia puiestee 17 (Gorbatschevi majas). Kõnetraat 455-58. Suuremate tellimiste puhul koolidele hinnaalandus. Kiire ja asjatundlik tellimiste täitmine. Odavad hinnad.

Kõige soodsamate tingimustega ostate

fotoaparaate ja tarbeid

Karl Sillam'i

fotoarist, Viru tän. 11, Tallinn.

Kaup hääs kvaliteedis, rikkalik valik, parimaist vabrikuist.

AMATOORTÖÖDE VASTUVÕTMINE!

Toimetusele saadetud:

EESTI NAINE nr. 3. A. Raudkats kirjutab, kuidas muuta meie seltsk. koosviibimised mitmekesisemaks ja sisukamaks. Huvitavad kirjad on „Tütrel ja ema kirjavahetus“. „Tütrelapse“ sisust: Naer — hinge peegel. Õnnelapsed ja hädavaresed.

TALUEPRENAINE nr. 3. Talu ilupuiestik. Kujur H. Halliste. Toalilled ümberistut. Külaliste vastuvõtust. Toiduretseptid. Kaasas: Lõike- ja mustrileht „Laste Maailm“.

EESTI KIRJANDUS nr. 2. Juubeliartikleid Fr. Tuglase ja Karl Rumor'i üle. D. Palgi: Eesti romaan 1935. a. Arvustavaid sõnavõtte RA ilm. kirjanduse üle.

EESTI KIRJANDUS nr. 3. E. Jalak: 70-aastane G. E. Luiga. Pääle raamatuaruvestuste vääril tähelepanu E. Laugaste art.: Episood eesti karikatuuri arenguloost.

KURTTUMMADE SÕBER nr. 1, 2, 3. Ilmub 1 kord kuus. Nr. hind 25 senti.

KOTKAS nr. 3. Noorte kotkaste juhtide ajakiri. Ilm. 12 nr. aastas. Hind kr. 1.20, ½ a. kr. 0.70. Üksiknr. 15 s. Vast. toim. G. Reial. Väljaandja: N. K. Päästaap.

EESTI NAINE nr. 4. Saaremaa erinumber väga rikkaliku sisu ja paljude piltidega. Käsitöö-osas on hulka moode moderniseeritud saaremaa mustritega. „Väikeste Sõber“ on koostatud Kuressaare laste poolt.

LOODUSEVAATLEJA nr. 2. Sisust: Maavarade uurimisest. Saue saladusi. Vanu puud Kahkvas. Mandrite tekkimisest. Taimede õitseajast j. m.

Kevadhooajaks

fotoaparaadid õpilastele

Kr. 3.50

Aug. Tanseri

Fototarvete äri, Vene t. 7, Tallinn

LAHENDUSED.

66. Ristsõnad.

Ristread: 1. serveerima, 10. emu, 11. deebet, 12. Maurus, 13. ere, 14. liri, 15. lein, 16. kliister, 18. kel, 19. kida, 20. oa, 22. Akka, 23. Laval, 25. et, 26. oda, 27. opman, 28. Nei, 23. Maa, 30. nn.

Püstread: 1. semikoolon, 2. email, 3. Ruurik, 4. edu, 5. ees, 6. re, 7. Ibeeria, 8. Meri, 9. atentaat, 12-a. riie, 15. lekkima, 17. slalom, 21. aade, 24. vai, 25. Enn.

67. Mosaikmõistatus.

93	67	28	12
67	20	9	4
28	9	7	6
12	4	6	3

68. Jagamismõistatus.

$$461\ 065 : 415 = 1111$$

69. Ristarvud.

$$27 \times 2 + 6 = 60$$

$$12 + 28 - 5 = 35$$

$$21 + 5 : 2 = 13$$

$$60 + 35 + 13 = 108$$

70. Sport.

1. Viiding, 2. Einmann, 3. Laidvere, 4. Luhaäär, 5. Oda, 6. Kaljuvee, 7. Annamaa, 8. Altosaar, 9. Ruud, 10. Idlane, 11. Siitan, 12. Tartu, 13. Osborne.

71. Nimekaart-mõistatus.

P. Ankrud' elukutse on pankur.

72. Matemaatiline mõistatus.

Antsul oli 700, Ennul 300 marki.

73. Tähtmõistatus.

Curie, Einstein, Newton.

74. Maadeteaduslik mõistatus.

1. Kukruse, 2. Irboska, 3. Haljala, 4. Emajõgi, 5. Lotring, 6. Kaplinn, 7. Ohhoota, 8. Niagara, 9. Nanking, 10. Andorra.

75. Jagamismõistatus.

$$376683 : 521 = 723.$$

76. Arvuülesanne.

3	5	4	2
2	1	3	5
5	4	2	1
1	3	5	4

77. Peitepilt.

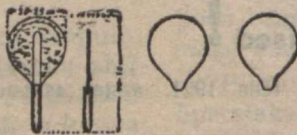
78. Kirjanduslik mõistatus. August Gailit.

ÕIETI LAHENDASID kõik „Opilaslehtedes“ nr. 13, 14, 15 ja 16 ilmunud ülesanded O. Kibe ja K. Peilo, kellest esimesele langes ka suurauhind — nägus käsikohver.

AUHINNAKS SAID kõigi „Opilaslehes“ nr. 17 ilmunud ülesannete lahendamise eest Ed. Talvere K. Rumor-Asti „Palava päikese ja fanaatilise usu maal“, Tuliänd J. Poruk'i „Pärli-püüdja“ ja E. Päll „Sinavasse õhualda“.

Spiraalpall

Seks mänguks tuleb maasse püstitada 4—5 meetri pikkune teivas. Teiba tippu kinnitatakse $3\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{2}$ mtr. pikkune nõör. Nööri vabaks jäänud allarippuvasse otsa kinnitatakse väike pall, mida ümbritseb võrk palli köitmise hõlbustamiseks. Mänguvahendeiks on tarvis veel „reketit“ (labid, milliseid kasutatakse ping-pongi mänguks, kuid ehituselt tugevamad (v. pilt).

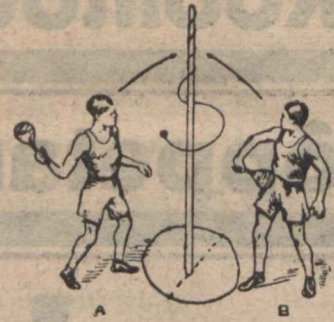
Mängijaid on kaks. Maapinnal märgitakse teibast ühe meetrilise raadiusega ring, kuhu sisse mängijad ei tohi astuda. Ringi poolitab joon, mis määrab pooled. Mängijad asetuvad vastastikku väljapoole ringi.

Mäng seisab selles, et reketi löökidega palli pihta nõör täielikult ümber lati keerutada mängijate vahel kokku lepitud löögi suunas.

Alglöök.

Üks mängijaist võtab palli vasakusse kätte, asudes latist tunduvasse kaugusse, palli õhku visates teeb reketiga löögi. Päätahtsus, et pall oma liikumisega nõöri täielikult ümber lati keerutaks tarvilikus suunas. Vastasmängija püüab takistada, andes löögi, et sundida palli nõöri keerutama vastassuunas.

Palli lüüa võivad mõlemad pii-

ramatul viisil, keelatud on löögid vastu nõöri, ringi sisse ning poolitajast joonest üleastumine. Sel korral on trahvilöögiks alglöök.

Kaotajaks osutub see, kes esimesena kaotanud 2 partiid, s. o. kahel korral pole suutnud takistada vastast nõöri täielikult ümber lati keerutamast.

Teisend. Seda mängu võib mängida ka suure palliga (käsipalliga), kusjuures lüüakse nagu tavalist volleypalli, mängijate arv võib ulatuda neljani.

PEITEPILT.

Kuhu on kadunud nende mõlemad beebid?

Me loodame, et lah-kumine...

Kevadpühad on ukse ees ja koostatav suvepuhkus ka varsti käes. „Opilasleht“ ütleb teile seks kooliaastaks „hüvasti“ ja soovib kõigile häid pühi, õnnelikku õppeaasta lõppu ja rõõmsat jällenägemist sügisel!

„ÕPILASLEHE“ TOIMETUS.